

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОНСТРУЮВАННЯ ПРАКТИКУМУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДЖЕРЕЛАХ»

Мороз П. В., канд. пед. наук

У процесі дослідження теми «Методичні засади компетентнісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї» було вивчено стан використання історичних джерел у навчанні історії та визначено методичні умови організації роботи з історичними джерелами в навчанні учнів історії України в старшій школі.

Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес зумовлює необхідність внесення змін у підходи до конструювання навчальної літератури з історії. Основний акцент має бути зроблений на діяльнісному складнику навчання. Одним із видів навчальних видань з історії, що спрямовані на реалізацію компетентнісного підходу в освітньому процесі, є практикуми. Зокрема, практикум «Історія України в джерелах» має максимально забезпечити можливості самостійної роботи учнів як через систему дібраних історичних джерел, так і через систему завдань різного дидактичного спрямування.

Втім, як свідчить аналіз стану використання історичних джерел, у навчанні історії в освітніх закладах України вчителі лише частково реалізують потенціал історичних джерел у формуванні предметної компетентності, часом не володіють відповідними методами роботи з ними. Важливим завданням практикуму «Історія України в джерелах» є сприяння в оволодінні учнями навичками роботи з історичними джерелами різного типу, зокрема їх критичного аналізу в контексті конкретних історичних подій.

Під час добору до практикуму історичних джерел різного типу необхідно врахувати багатоперспективний (багаторакурсний) підхід, за якого певна історична ситуація висвітлюється з кількох (щонайменше двох) перспектив (ракурсів), що репрезентують різні суспільні позиції та інтереси.

На думку сучасних європейських методистів, багатоперспективність передбачає не лише презентацію різних поглядів, але й встановлення зв'язку між різними перспективами. Тому в практикумі мають бути завдання на використання декількох історичних джерел, що висвітлюють одну подію чи явище з різних позицій. Такий підхід сприятиме формуванню в учнів умінь критичного аналізу історичних джерел, історичного мислення в цілому.

Таким чином, зміст та методичний апарат практикуму «Історія України в джерелах» мають бути спрямовані на формування в учнів ключових та предметної компетентностей, дослідницького типу мислення, практичних умінь і навичок здобуття суб'єктивно нових знань з історії в процесі опрацювання історичних джерел. Визначальне місце в практикумі має бути відведено творчим

і дослідницьким завданням. Проміжні результати дослідження засвідчили, що особливу увагу слід приділити методиці організації проектної та дослідницької роботи учнів на основі опрацювання різних типів джерел.

СИСТЕМА ЗАВДАНЬ ПРАКТИКУМУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДЖЕРЕЛАХ»

Мороз І. В.

У процесі дослідження теми «Методичні засади компетентнісно орієнтованої історичної та громадянської освіти в ліцеї» було вивчено стан використання історичних джерел у навчанні історії та визначено особливості конструювання системи завдань практикуму «Історія України в джерелах».

Завдання практикуму розроблятимуться на основі дослідницького та диференційованого підходів до навчання, й, відповідно, матимуть різнорівневий характер із поступовим ускладненням і будуть розраховані на різний характер пізнавальної діяльності учнів: репродуктивний, пошуковий, реконструктивний та творчий. Основною їх метою є формування предметної компетентності, дослідницького типу мислення, вироблення практичних умінь і навичок, здобуття нових знань з історії. Відповідно й умова таких завдань має формулюватися так, щоб викликати пізнавальну активність учня й передбачати оптимальне поєднання різних форм навчання: індивідуальної, парної, групової та колективної.

Важливим компонентом практикуму є дослідницькі завдання, визначальною ознакою яких є повна (або часткова) новизна для учня та наявність навчальної проблеми. Відповідно вони мають містити: 1) передбачуваний спосіб діяльності учня (**доведіть, визначте, порівняйте, проаналізуйте тощо**); 2) формулювання умови завдання; 3) джерела інформації (писемне джерело, візуальні чи речові джерела, статистичні дані, ілюстрації, карти, Інтернет-ресурси, фонди музеїв тощо).

У практикумі також мають бути завдання з використанням декількох історичних джерел, що висвітлюють одну подію чи явище з різних позицій. Учні визначатимуть, чим відрізняється висвітлення історичної події чи явища в різних джерелах. Аби запобігти некритичному сприйняттю учнями історичної інформації, недостатньо лише навчити їх досліджувати джерела за певним алгоритмом. У зазначеному контексті досить важливим є розвиток умінь аналізувати та критично оцінювати інтерпретацію минулого, що міститься в будь-якому джерелі, щодо відповідності її реальним фактам, іншим джерелами інформації. Тому важливими є завдання на зразок: «Відберіть важливу інформацію з джерела», «Підсумуйте інформацію, подану в джерелі», «Оцініть інформацію на предмет достовірності та упередженості». Така робота дає змогу учням усвідомити, що історичні джерела не завжди можуть бути об'єктивними, що не існує